

DOI: [https://doi.org/10.32347/2707-501x.2024.53\(3\).57-74](https://doi.org/10.32347/2707-501x.2024.53(3).57-74)

УДК 69.003:330:658

Юрій ЧУПРИНА

д.е.н., професор кафедри менеджменту в будівництві

ORCID: 0000-0002-4934-2058

Владислав АЛЕКСЕЄНКО

асп. кафедри менеджменту в будівництві

ORCID: 0009-0007-5909-8283

Василь МАТВЕЇВ

асп. кафедри менеджменту в будівництві

ORCID: 0009-0002-6455-4152

Мирослав ПОЛЗІКОВ

асп. кафедри менеджменту в будівництві

ORCID 0000-0002-5878-4202

Київський національний університет будівництва і архітектури, м. Київ

ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЄДИНОЇ ІНТЕГРОВАНОЇ ТА ВИСОКОЕФЕКТИВНОЇ БІЗНЕС-СИСТЕМИ

Стаття присвячена дослідженню підприємства як єдиної та результативної бізнес-системи, що функціонує на основі інтеграції економічних, управлінських та технологічних компонентів. У сучасних умовах ринкової конкуренції ефективність підприємства визначається не лише його фінансовими показниками, а й здатністю адаптуватися до змінного бізнес-середовища, впроваджувати інновації та оптимізувати внутрішні процеси. Розглянуто основні концепції системного підходу до управління підприємством, зокрема інтегровані моделі бізнес-процесів, що сприяють підвищенню його результативності та конкурентоспроможності. Також аналізуються принципи стратегічного управління підприємством, роль цифрових технологій у його функціонуванні, а також важливість інтеграції стейкхолдерів у процес прийняття управлінських рішень. Особливу увагу приділено питанням балансування внутрішніх ресурсів підприємства, підвищення його операційної ефективності та формування довгострокової стратегії розвитку. Досліджуються методи оптимізації фінансових потоків, управління персоналом, маркетингових стратегій та процесів прийняття рішень.

Окремо розглядається значення впровадження сучасних технологій, зокрема аналітики великих даних (Big Data), штучного інтелекту (AI), автоматизованих систем управління (ERP) та цифрових платформ для оптимізації бізнес-процесів. Використання цих інструментів дозволяє не лише підвищити продуктивність підприємства, а й забезпечити більш точне прогнозування ринкових тенденцій, мінімізувати ризики та

адаптувати бізнес-моделі відповідно до вимог часу. Стаття також висвітлює роль корпоративної соціальної відповідальності (CSR) у сучасному бізнесі, що сприяє не лише підвищенню лояльності клієнтів, а й створенню стійких конкурентних переваг. Враховуючи сучасні виклики, перед підприємствами стоїть завдання ефективного управління ризиками та розробки адаптивних стратегій, що забезпечать їхню стабільність навіть у кризових умовах.

Ключові слова: підприємство, бізнес-система, управління, стратегія, ефективність, бізнес-процеси, цифровізація, конкурентоспроможність, інновації.

Вступ. Сучасне підприємство розглядається не просто як комерційна організація, а як складна бізнес-система, що поєднує економічні, управлінські, технологічні та соціальні аспекти. В умовах динамічного ринку та швидкого розвитку цифрових технологій підприємства змушені адаптуватися до нових викликів, розвивати ефективні бізнес-моделі та впроваджувати сучасні підходи до управління. Функціонування підприємства як єдиної бізнес-системи потребує чіткої взаємодії між усіма його структурними елементами – виробництвом, фінансами, маркетингом, управлінням персоналом та стратегічним розвитком. Оптимальне використання ресурсів, цифровізація бізнес-процесів, інтеграція стейкхолдерів та застосування аналітичних підходів до прийняття рішень є ключовими факторами забезпечення високої результативності підприємства.

Важливим аспектом є використання системного підходу до управління, що дозволяє поєднувати стратегічні та операційні процеси, враховуючи як внутрішні, так і зовнішні фактори впливу. Цей підхід сприяє покращенню адаптивності підприємства, формуванню конкурентних переваг та ефективному розподілу ресурсів. Розглянуто основні принципи управління підприємством як єдиною бізнес-системою, методи оптимізації його діяльності та інструменти, що дозволяють підвищити ефективність функціонування підприємства в сучасному конкурентному середовищі.

Актуальність. У сучасній економіці підприємство більше не розглядається як окрема самостійна одиниця, а як комплексна бізнес-система, що функціонує у взаємодії з численними стейкхолдерами, ринковими процесами та глобальними тенденціями. Успіх підприємства залежить не лише від його фінансової стійкості, а й від здатності швидко адаптуватися до змін, впроваджувати інновації та ефективно управляти ресурсами.

Одним із ключових викликів сучасного бізнесу є необхідність інтеграції цифрових технологій, що сприяють автоматизації бізнес-процесів, підвищенню аналітичних можливостей та оптимізації витрат. Водночас стратегічне управління підприємством вимагає не лише оперативного

реагування на ринкові зміни, а й розробки довгострокових моделей розвитку, що забезпечують стійкість та конкурентоспроможність.

Особливої актуальності набуває системний підхід до управління підприємством, що дозволяє поєднувати всі структурні елементи організації та забезпечувати синергетичний ефект від їх взаємодії. Управлінські рішення повинні ґрунтуватися на аналізі даних, прогнозуванні ризиків, врахуванні економічних та соціальних факторів.

Таким чином, дослідження підприємства як єдиної та результативної бізнес-системи є надзвичайно важливим для сучасної економіки, оскільки дозволяє розробити ефективні моделі функціонування організацій, що відповідають сучасним викликам та тенденціям.

Постановка проблеми Сучасне підприємство функціонує в умовах високої конкуренції, швидкої технологічної еволюції та нестабільності ринкового середовища. Це вимагає системного підходу до управління ресурсами, бізнес-процесами та інтеграції всіх функціональних підсистем у єдину результативну бізнес-структуру. Підприємство повинно бути не лише економічно ефективним, але й гнучким, адаптивним до змін, а також здатним забезпечувати безперервний розвиток та інноваційний потенціал. Важливим аспектом стає інтеграція стратегічного управління, фінансового контролю, маркетингових стратегій та операційного менеджменту в єдину систему, що сприятиме підвищенню ефективності діяльності підприємства та оптимальному використанню ресурсів. У зв'язку з цим виникає необхідність комплексного підходу до розгляду підприємства як єдиної бізнес-системи, де всі підрозділи та функціональні компоненти працюють синхронізовано, підпорядковуючись спільним цілям. Ключовим викликом є впровадження сучасних управлінських моделей, які дозволять не лише підвищити економічну результативність, а й забезпечити стійкість до зовнішніх ризиків та змін ринку. Особливо актуальним стає застосування цифрових технологій, аналітичних інструментів і методів реінжинірингу бізнес-процесів, які дозволяють оптимізувати діяльність підприємства та забезпечити його розвиток у довгостроковій перспективі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Тема підприємства як єдиної бізнес-системи широко досліджується у наукових працях вітчизняних і зарубіжних авторів. Класичні економічні теорії, такі як концепція підприємства як відкритої системи (L. von Bertalanffy), модель стратегічного управління (M. Porter) та концепція ресурсної теорії фірми (J. Barney), визначають основи ефективного функціонування бізнес-структур. У сучасних дослідженнях значна увага приділяється цифровій трансформації бізнесу, автоматизації процесів та інтеграції інтелектуальних технологій (AI, Big Data, IoT) у систему управління підприємством. Дослідження McKinsey & Company та PwC підтверджують, що підприємства, які використовують цифрові інструменти для

моніторингу та аналізу бізнес-операцій, демонструють значно вищу продуктивність та конкурентоспроможність.

Проте залишається низка невирішених проблем. Однією з них є складність адаптації традиційних підприємств до нових умов цифрової економіки. Також недостатньо розроблені підходи до інтеграції всіх функціональних компонентів підприємства у єдину керовану систему, що забезпечує максимальну результативність. Важливим аспектом є пошук ефективних методів поєднання стратегічного управління, фінансового аналізу та операційної діяльності з метою створення стійкої бізнес-моделі. Недостатньо також досліджені питання взаємодії підприємств із зовнішнім середовищем у рамках бізнес-екосистем, що є важливим фактором у сучасному економічному середовищі. Таким чином, актуальним залишається вивчення інструментів і механізмів, які дозволять підприємствам не лише ефективно функціонувати як єдина бізнес-система, але й успішно адаптуватися до динамічних змін ринку.

Метою даної статті є визначення основних теоретичних і практичних засад функціонування підприємства як єдиної та результативної бізнес-системи. У межах статті буде проведено аналіз структурних компонентів підприємства, що забезпечують його стійкість і ефективність, а також розглянуто механізми інтеграції управлінських, фінансових та операційних процесів у єдину керовану систему.

Особлива увага приділяється розробці підходів до цифрової трансформації підприємств, що дозволяють оптимізувати внутрішні бізнес-процеси та забезпечити гнучкість у прийнятті рішень. Також буде розглянуто концепції стратегічного управління, інструменти оцінки ефективності бізнес-діяльності та механізми підвищення конкурентоспроможності підприємств у сучасному економічному середовищі.

Виклад основного матеріалу. Підприємство є складною соціально-економічною системою, що функціонує у взаємодії з ринковим середовищем. Як єдина бізнес-система, воно включає взаємопов'язані елементи, які забезпечують досягнення загальних цілей, таких як виробництво товарів і послуг, отримання прибутку та розвиток. Підприємство складається з таких ключових структурних компонентів, як виробництво, управління, фінанси, маркетинг та інші функціональні підрозділи [3].

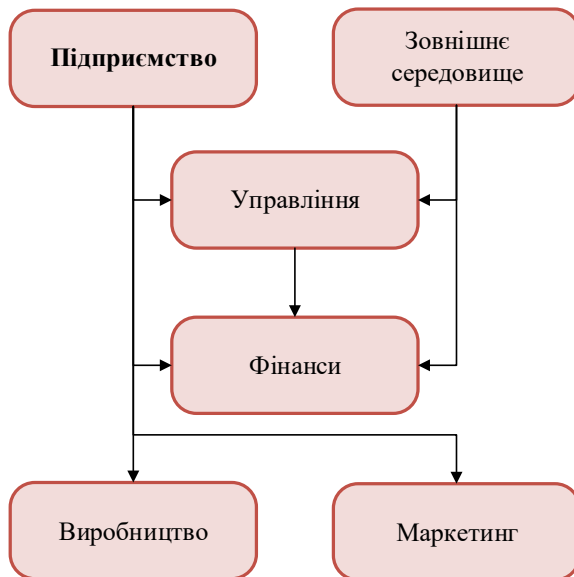
Виробничий сектор підприємства забезпечує виготовлення продукції або надання послуг, використовуючи матеріальні, технологічні та людські ресурси. Фінансова підсистема відповідає за формування, розподіл та ефективне використання грошових коштів, що впливає на стійкість та ліквідність підприємства. Маркетингова діяльність спрямована на аналіз ринку, формування попиту та стратегічне просування продукції.

Управлінська функція об'єднує всі ці елементи, забезпечуючи координацію та ефективність бізнес-процесів.

Ефективність діяльності підприємства залежить від гармонійного взаємозв'язку між його структурними підрозділами. Порушення балансу між ресурсами, процесами та управлінськими рішеннями може призвести до зниження конкурентоспроможності та фінансової стабільності. У цьому контексті актуальним є системний підхід до управління, який дозволяє розглядати підприємство як сукупність взаємопов'язаних елементів, що функціонують у динамічному середовищі.

Теоретично підприємство можна аналізувати через кілька підходів. Класичний підхід трактує його як організацію, що здійснює господарську діяльність для досягнення економічних цілей. Системний підхід розглядає підприємство як цілісну систему з множиною елементів, що взаємодіють між собою та зовнішнім середовищем. Процесний підхід акцентує увагу на послідовності бізнес-процесів, спрямованих на створення доданої вартості [4].

Нижче представлено рисунок 1, що відображає підприємство як єдину бізнес-систему, показуючи взаємозв'язки між його основними підсистемами та їх вплив на ефективність діяльності.

Рис. 1. Підприємство як єдина бізнес-система
(розроблено авторами на основі [4])

Представлена схема демонструє взаємозв'язки між основними підсистемами, такими як виробництво, фінанси, маркетинг, управління та зовнішнє середовище. Ця структура підкреслює важливість взаємодії всіх елементів для ефективного функціонування підприємства в сучасних ринкових умовах.

Також варто зазначити, що взаємозв'язок між елементами бізнес-системи є ключовим фактором, що забезпечує ефективність діяльності підприємства. Підприємство складається з кількох підсистем: виробництва, фінансів, маркетингу та управління, кожна з яких є важливою роль у досягненні загальних цілей організації. Ці елементи не виділено один від одного, а функціонують у тісній взаємодії, створюючи ефективну бізнес-систему.

Наприклад, ефективність виробничих процесів залежить від фінансування, яке забезпечує закупівлю деяких матеріалів і технологій. Так само маркетингова діяльність правильно не може бути успішною організацією без стратегії та управління, які сприяють просуванню продукту на ринку та задоволенню потреб споживачів. Взаємодія між елементами підприємства також досягає здатності підприємства адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі, що є місцем для його стійкості та конкурентоспроможності [17].

Теоретичні підходи до розгляду підприємства як системи відрізняються за акцентами на різних аспектах функціонування підприємства. Класичний підхід зосереджується на вивчених підприємствах через призму організації та управлінських структур, розглядаючи його як організаційну одиницю, що виконує певну економічну функцію. Він визначає чіткі функції та кожен елемент кожного елемента, але не завжди враховує складну взаємодію між ними [1].

Системний підхід акцентує увагу на підприємствах як на комплексній та взаємозалежній системі, де всі елементи, від виробництва до фінансів і маркетингу, взаємодіють для досягнення єдиної мети. Він підкреслює важливість системної інтеграції та взаємозв'язків між підсистемами, що сприяє кращому розумінню загальної картини бізнесу.

Процесний підхід, у свою чергу, розглядає підприємство через призму бізнес-процесів, які включають взаємодію людей, інформації та технологій для досягнення конкретних результатів. Цей підхід дозволяє зосередитись на ефективності та оптимізації окремих процесів усередині підприємства, а також на їх взаємозв'язку з іншими процесами для досягнення кінцевого результату [6].

Нижче надано таблицю 1, яка порівнює ці три підходи, що допомагають оцінити підприємство як систему. Ця таблиця дозволяє побачити основні відмінності між широкими підходами до розгляду підприємства як бізнес-системи та оцінити їх вплив на ефективність діяльності підприємства.

Внутрішні фактори ефективності підприємства мають ключове значення для досягнення його стратегічних цілей і стабільного функціонування. Серед основних внутрішніх факторів можна виділити структуру управління, фінансові ресурси, кадри, виробничі процеси [15].

Структура управління підприємством визначає, як організовано процес прийняття рішень, розподіл функцій і відповідальностей між підрозділами. Ефективність управлінської структури залежить від рівня централізації чи децентралізації управлінських рішень, чіткої координації між відділами та здатності реагувати на зміни в ринковому середовищі. Чітка ієрархія, відповідальність за прийняття рішень, наявність достатнього рівня автономії для підрозділів допомагають також оптимізувати внутрішні бізнес-процеси [5].

Таблиця 1

Порівняння теоретичних підходів до розгляду підприємства як системи

Підхід	Опис	Основний акцент	Переваги	Обмеження
<i>Класичний</i>	Підхід, орієнтований на організацію та управління підприємством, фокусується на чітко визначених функціях.	Організаційна структура та функції.	Проста структура, зрозумілий і чіткий розподіл ролей.	Не враховує взаємодію між елементами підприємства.
<i>Системний</i>	Розглядає підприємство як комплексну систему, де всі частини взаємозалежні.	Взаємодія елементів системи.	Дозволяє краще розуміти внутрішні зв'язки та взаємозалежності.	Може бути складним для управлінського застосування.
<i>Процесний</i>	Оцінка підприємства через призму бізнес-процесів, взаємодії між людьми, відомостями та технологіями.	Оптимізація бізнес-процесів.	Фокусується на покращенні ефективності процесів.	Може ігнорувати стратегічні аспекти управління.

(розроблено авторами на основі [6])

Фінансові ресурси включають не лише наявність достатніх коштів для реалізації поточних і капітальних витрат, але й здатність підприємства залучати додаткові фінанси через інвестиції, кредити або внутрішні

джерела. Важливим є також правильне управління фінансовими потоками, яке дозволяє забезпечити ліквідність підприємства та його здатність виконувати зобов'язання перед контрагентами.

Кадровий потенціал визначає кваліфікацію, мотивацію та ефективність працівників, що є критично важливим для успішної реалізації стратегій підприємства.

Виробничі процеси включають ефективність використання обладнання, технологій та матеріалів, що впливає на собівартість продукції та її якість.

Зовнішні фактори також мають значний вплив на ефективність підприємства. Серед них виділяють [2]:

- Економічні фактори: інфляція, курс валют, рівень безробіття, економічне зростання.
- Політичні фактори: законодавство, податкова політика, політична стабільність.
- Соціальні фактори: демографічні зміни, культурні тенденції, рівень освіти.
- Технологічні фактори: інновації, автоматизація, доступність технологій.

Методи оцінки ефективності підприємства включають [22]:

- ROI (Return on Investment): показує рентабельність інвестицій.
- ROE (Return on Equity): показує рентабельність власного капіталу.
- Коефіцієнти ліквідності: показують здатність підприємства виконувати короткострокові зобов'язання.
- Продуктивність праці: показує ефективність використання трудових ресурсів.

Інноваційні стратегії включають:

- Технологічні інновації: впровадження нових технологій.
- Продуктові інновації: розробка нових продуктів.
- Процесні інновації: оптимізація виробничих процесів.

Рисунок 2, наведений нижче, відображає взаємозв'язки між внутрішніми та зовнішніми факторами, методами оцінки ефективності та інноваційними стратегіями підприємства [8].

Стратегічне управління є основою для забезпечення стійкості та розвитку підприємства в умовах постійних змін у бізнес-середовищі. В сучасних умовах глобалізації, технологічних новацій та нестабільних економічних умов стратегічне управління стало ключовим інструментом для досягнення високих результатів, підвищення ефективності та зміцнення конкурентних позицій підприємства. Без правильної стратегії, підприємство не зможе ефективно реагувати на зовнішні виклики, тому стратегічне управління дозволяє не тільки прогнозувати ризики, а й успішно їх долати.

підприємства. Для цього застосовуються методи, такі як SWOT-аналіз, PEST-аналіз, а також інші підходи, що дозволяють виявити можливості та загрози зовнішнього середовища, а також сильні та слабкі сторони підприємства. Такий аналіз допомагає керівництву правильно орієнтуватися в ситуації, що склалася, і знайти оптимальний шлях для розвитку [9].

Наступним кроком є формування стратегії. На основі проведеного аналізу розробляються стратегічні цілі та плани дій, що дозволяють підприємству досягти поставлених завдань, зокрема, щодо підвищення конкурентоспроможності, збільшення частки ринку, поліпшення фінансових результатів. Важливою складовою цього етапу є визначення ключових напрямків діяльності, інвестиційних пріоритетів та термінів реалізації.

Реалізація стратегії передбачає впровадження розроблених планів у практичну діяльність підприємства. Це означає запуск нових проектів, зміну організаційної структури, впровадження нових технологій і методів роботи. Реалізація стратегії вимагає координації дій усіх підрозділів підприємства та залучення відповідних ресурсів для виконання поставлених завдань [14]. На етапі моніторингу і контролю оцінюється ефективність реалізації стратегії. Це включає в себе вимірювання прогресу до досягнення стратегічних цілей, виявлення проблем і можливих відхилень від плану, а також коригування стратегії, якщо це необхідно. Моніторинг дає змогу підприємству залишатися гнучким, швидко реагувати на зміни і коригувати напрямок руху, забезпечуючи стабільний розвиток.

Також не забуваємо, що оптимізація бізнес-процесів є важливою складовою підвищення ефективності підприємства. Це систематичне вдосконалення процесів для досягнення більш високих результатів з меншими витратами. Серед найпоширеніших методів оптимізації виділяють Lean, Kaizen та цифровізацію управлінських процесів [7].

Lean (бережливе управління процесами) — це метод, який дозволяє максимізувати цінність для клієнтів, зводячи до мінімуму витрати і втрати. Lean акцентує увагу на усуненні всіх видів втрат, таких як надлишкові запаси, час очікування, дефекти в продукції і зайві операції. Використання Lean передбачає застосування таких інструментів, як картування потоків вартості, 5S (сортування, систематизація, чистота, стандартизація, підтримка), а також вдосконалення процесів, що підвищують загальну ефективність підприємства.

Kaizen (японська філософія безперервного вдосконалення) є методом постійного удосконалення на всіх рівнях організації. Kaizen базується на принципі невеликих, але постійних змін, які здатні значно підвищити ефективність підприємства в довгостроковій перспективі. Цей підхід

залучає кожного працівника до процесу покращення, що дозволяє створити культуру постійного розвитку і мінімізувати втрати [11].

Цифровізація управлінських процесів — це процес інтеграції новітніх технологій в управлінські операції підприємства. Впровадження ERP-систем, CRM-систем, BI-аналітики та інших цифрових інструментів дозволяє підприємствам автоматизувати внутрішні процеси, знижувати адміністративні витрати, підвищувати точність і швидкість прийняття рішень. Цифровізація також сприяє зниженню людських помилок і забезпечує більшу прозорість для керівників підприємства.

Зазначимо, що у конкурентному середовищі підприємство повинно вибрати стратегію, яка дозволить йому забезпечити стійку конкурентну перевагу [17]. Серед основних стратегій виділяють диференціацію, лідерство за витратами та диверсифікацію.

Диференціація полягає у створенні унікальних характеристик товару або послуги, що відрізняють їх від пропозицій конкурентів. Це можуть бути якісні характеристики, унікальний дизайн, високий рівень обслуговування клієнтів або інші аспекти, що роблять пропозицію підприємства привабливою для споживачів [16]. Диференціація дозволяє підприємству встановлювати вищі ціни на свою продукцію, оскільки клієнти готові платити більше за унікальні або високоякісні товари. Лідерство за витратами передбачає досягнення найнижчих витрат на виробництво продукції або надання послуг, що дозволяє підприємству запропонувати конкурентоспроможні ціни. Це вимагає оптимізації виробничих процесів, зниження собівартості через масове виробництво, автоматизацію і впровадження нових технологій. Ця стратегія найбільш підходить для підприємств, що працюють на масовому ринку, де ключовим фактором є ціна [10].

Диверсифікація передбачає розширення діяльності підприємства на нові ринки або додавання нових продуктів до його асортименту. Це дозволяє знизити ризики, пов'язані з надмірною залежністю від одного виду діяльності, і забезпечити стабільність компанії в умовах нестабільного ринку. Як показано на рисунку 3, схема взаємозв'язків стратегічного управління відображає ключові етапи і стратегії, що дозволяють підприємству ефективно адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі та підтримувати стабільність у кризових ситуаціях.

Антикризове управління — це важлива частина стратегічного управління, яка забезпечує стабільність і адаптацію підприємства в умовах кризи. В умовах фінансової, економічної чи ринкової кризи підприємствам необхідно оперативнo реагувати на зміни і коригувати свої стратегії для збереження конкурентоспроможності.

Основними напрямками антикризового управління є [12, 23, 24]:

1. Оцінка фінансової стабільності підприємства та впровадження заходів для збереження ліквідності і зниження витрат.

2. Реструктуризація бізнес-процесів для підвищення ефективності та скорочення витрат.
3. Комунікація з зацікавленими сторонами — важливою складовою є підтримка довіри серед партнерів, інвесторів і споживачів.
4. Адаптація до нових ринкових умов шляхом зміни продуктового портфеля, розширення на нові ринки або впровадження нових технологій.

Рис. 3. Схема взаємозв'язків стратегічного управління (розроблено автором на основі [9])

Згідно з таблицею 2, стратегії антикризового управління можуть бути адаптовані в залежності від типу кризи, що допомагає підприємствам

оптимізувати свої дії для підвищення ліквідності, зниження витрат і збереження конкурентоспроможності.

Таблиця 2

Стратегії антикризового управління залежно від типу кризи

Тип кризи	Стратегії антикризового управління	Мета стратегії
Фінансова криза	Скорочення витрат, реструктуризація боргів	Підвищення ліквідності та збереження фінансової стабільності
Операційна криза	Оптимізація бізнес-процесів, впровадження Lean	Підвищення ефективності та зниження витрат
Ринкова криза	Розширення продуктового портфеля, диверсифікація	Збереження частки ринку та вихід на нові ринки
Кадрова криза	Перегляд мотиваційної політики, тренінги	Підвищення продуктивності та зниження плинності кадрів

(розроблено авторами на основі [12, 19, 21])

Застосування ефективних стратегій антикризового управління дозволяє підприємству залишатися конкурентоспроможним навіть у складні економічні періоди.

Висновки. Сучасне підприємство розглядається як цілісна бізнес-система, яка поєднує взаємозалежні економічні, управлінські, технологічні та соціальні компоненти. Ефективність його функціонування визначається здатністю інтегрувати ресурси, адаптуватися до змін ринкового середовища та реалізовувати стратегічні цілі. Успішне підприємство – це не просто сукупність структурних підрозділів, а гнучка система, що має внутрішню координацію, ефективні комунікації та спроможність генерувати додану вартість.

Ключовими факторами результативності бізнес-системи є ефективне управління процесами, оптимізація ресурсного забезпечення, впровадження інновацій та адаптація до технологічних змін. Синхронізація всіх функціональних напрямів підприємства сприяє створенню конкурентних переваг, підвищенню продуктивності праці та фінансової стійкості.

Важливим аспектом є взаємодія підприємства із зовнішнім середовищем: партнерами, споживачами, регуляторами та стейкхолдерами. Стратегічний розвиток бізнесу вимагає формування стійких економічних зв'язків, використання сучасних моделей управління, таких як процесний підхід, Lean-менеджмент та цифрові технології. Таким чином, підприємство як єдина бізнес-система має працювати на основі комплексного управління, що забезпечує його довготривалу стабільність, динамічний розвиток та ефективну реалізацію стратегічних ініціатив. Оптимізація внутрішніх бізнес-процесів, інвестиції в інновації та впровадження сучасних управлінських рішень є запорукою його стійкості та результативності в умовах висококонкурентного ринку.

Список використаної літератури

1. Іу. Chupryna, G. Ryzhakova, V. Pokolenko, D. Prykhodko and A. Faizullin, “Establishment of the rational economic and analytical basis for projects in different sectors for their integration into the targeted diversified program for sustainable energy development,” *2021 IEEE International Conference on Smart Information Systems and Technologies (SIST)*, 2021, 1-9
2. ISO 14040 (2006): Environmental Management – Life Cycle Assessment – Principles and Framework [CHD 34: Environmental Management]. Standards catalogue By TC – TC 207 Environmental management SC 5. Eng. – Available at: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:14040:ed-2:v1:en>.
3. ISO 42010 «Systems and software engineering – Architecture description». Available at: <http://www.iso-architecture.org/ieee-1471>.
4. ISO/IEC/IEEE 24748-1 Systems and software engineering – Life cycle management. Part 1: Guidelines for life cycle management. Switzerland: Institute of Electrical and Electronics Engineers, Inc., 2018. 82 p.
5. ISO/IEC/IEEE 24748-2. Systems and software engineering – Life cycle management. Part 2: Guidelines for the application of ISO/ IEC/IEEE 15288 (System life cycle processes). – Switzerland: Institute of Electrical and Electronics Engineers, Inc., 2018. 64 p. DOI:10.1109/ieeestd.2012. 6187665
6. Іу. Chupryna, V. Pokolenko, M. Horbach, O. Bolebrukh, D. Hrabchak. – Model of strategic analysis of formation and administration of investment activity of stockholder construction company. *Scientific Journal of Astana IT University*, Volume 3, September 2020, pp 51-62
7. META wins the largest contract ever awarded by the European Commission to support impact from research projects! Available at: <http://surl.li/dknzc> (19.02.2022)
8. Williams, B. Cost-effective facilities management: a practical approach. *Facilities*, 1996. Vol.14. Pp. 26-38.
9. Кобушко І. М. Стратегія розвитку інвестиційного ринку: теоретичні засади та вітчизняні реалії : монографія / І. М. Кобушко. – Суми : Сумський державний університет, 2012. – 517 с.
10. Пашенко О. П. Бенчмаркінг як ефективний метод управління змінами на підприємстві. Глобальні та національні проблеми економіки, 2015. №4. С. 539-543.
11. Шпаков А.В. Імплементация механізмів взаємної трансформації внутрішнього та зовнішнього потенціалу будівельних організацій. *Економічний простір*, 2021. Вип. № 176. С.99-102.
12. Чуприна Ю.А. Методологічна регламентація та аналітико-інформаційне забезпечення процесно-орієнтованого менеджменту в сучасній системі будівельного девелопменту/ ГС Петренко, ІМ Гриненко, МЮ Ніколаєва, ВО Поколенко. *Управління розвитком складних систем*. 2022. № 48. С. 175 – 187.

13. Федоренко В.Г., та ін. Інноваційні процеси в змішаній економіці: монографія у 2-х т. За ред. В.Г. Федоренка, Н.П. Денисенко. К.: Пік ДСЗУ, 2008. Т.1. 194 с.
14. Stetsenko, S.P. et al. (2021) The interrelation of digital technologies and organizational and economic mechanisms in construction: adaptation to change management. *International Review, Special Issues, No. 1, Part I*, p. 21-31
15. Tugai, O.A. et al (2019). Organizational and technological, economic quality control aspects in the construction industry: collective monograph – Lviv-Toruń: Liha-Pres.
16. Tsyfra T. T.Yu. BIM as a tool for reforming the pricing system (on the example of road construction enterprises in Kazakhstan). *Ways to increase the efficiency of construction. 2021. No. 47 (2). P. 168-180.*
17. Belenkova O.Yu. (2020) Strategy and mechanisms for ensuring the competitiveness of construction enterprises based on the model of sustainable development: monograph. Kyiv: Lira-K.
18. Zeltser, R. et al (2018) Innovative models and methods of organization, management and economic evaluation of technological processes of construction production: monograph. Kyiv: "MP Lesya".
19. Біленкова, О., Коваль, О. Цільові пріоритети та формалізовані індикатори реалізації концепції життєвого циклу об'єктів будівництва під час проєктного фінансування програм монозведення житла. *Будівельне виробництво*, 2024. (78), 117-124.
20. Zeltser, R. et al. Digital Transformation of Resource Logistics and Organizational and Structural Support of Construction. *Nauka i innovatsii*, 2019, vol. 15(5), 39-51
21. Dubinin D. Trends of digital transformation of construction organization processes in the conditions of critical influences. *Ways to Improve Construction Efficiency*, 2022, 2(50), 31–39.
22. Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз у будівництві. Навч. посіб. - К.: Київ. "Кондор". 2007. - 236 с.:
23. Izmaylova, E., Bolila, N. Models of forecasting the loss of financial strength as a component of the system of economic security of contracting enterprises. *Ways to Improve Construction Efficiency*, 2018. (38), 225–233.
24. Боліла Н.В. Шляхи запобігання виникнення кризового стану підприємства. Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. Вип. 19. 2008. С. 67-69.

References:

1. Іу. Chupryna, G. Ryzhakova, V. Pokolenko, D. Prykhodko, A. Faizullin, "Establishment of the rational economic and analytical basis for projects in different sectors for their integration into the targeted diversified program for sustainable energy development," *2021 IEEE International Conference on Smart Information Systems and Technologies (SIST)*, 2021, pp. 1-9

2. ISO 14040 (2006): Environmental Management – Life Cycle Assessment – Principles and Framework [CHD 34: Environmental Management]. Standards catalog By TC – TC 207 Environmental management SC 5. Eng. – Available at: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:14040:ed-2:v1:en>
3. ISO 42010 "Systems and software engineering - Architecture description". Available at: <http://www.iso-architecture.org/ieee-1471>.
4. ISO/IEC/IEEE 24748-1 Systems and software engineering – Life cycle management. Part 1: Guidelines for life cycle management. - Switzerland: Institute of Electrical and Electronics Engineers, Inc., 2018. 82 p.
5. ISO/IEC/IEEE 24748-2. Systems and software engineering – Life cycle management. Part 2: Guidelines for the application of ISO/IEC/IEEE 15288 (System life cycle processes). - Switzerland: Institute of Electrical and Electronics Engineers, Inc., 2018. - 64 p. – DOI:10.1109/ieeestd.2012. 6187665
6. Chupryna, V. Pokolenko, M. Horbach, O. Bolebrukh, D. Hrabchak. – Model of strategic analysis of formation and administration of investment activity of stockholder construction company. Scientific Journal of Astana IT University, Volume 3, September 2020, pp 51-62
7. META wins the largest contract ever awarded by the European Commission to support impact from research projects! – Available at: [http://surl.li/dknzc \(19.02.2022\)](http://surl.li/dknzc (19.02.2022))
8. Williams, B. Cost-effective facilities management: a practical approach. Facilities, 1996. – Vol.14. – Pp. 26-38.
9. Kobushko I. M. Strategy for the development of the investment market: theoretical foundations and domestic realities: monograph / I. M. Kobushko. – Sumy: Sumy State University, 2012. – 517 p.
10. Pashchenko O. P. Benchmarking as an effective method of change management at the enterprise // Global and national problems of economy, 2015. – No. 4. – P. 539-543.
11. Shpakov A. V. Implementation of mechanisms for mutual transformation of internal and external potential of construction organizations / Shpakov A. V. // Economic space, 2021. Issue No. 176. P. 99-102.
12. Chupryna Yu. A., GS Petrenko, IM Grinenko, MJ Nikolaeva, VO Pokolenko Methodological regulation and analytical and information support of process-oriented management in the modern system of construction development // Management of complex systems development. 2022. No. 48. P. 175 – 187.
13. Fedorenko V.G., et al. Innovative processes in a mixed economy: a monograph in 2 volumes. Ed. V.G. Fedorenko, N.P. Denisenko. K.: Pik DSZU, 2008. Vol. 1. 194 p.
14. Stetsenko, S.P. et al. (2021) The interrelation of digital technologies and organizational and economic mechanisms in construction: adaptation to change management. International Review, Sp. Issues, No. 1, Part I, p. 21-31

15. Tugai, O.A. et al (2019). Organizational and technological, economic quality control aspects in the construction industry: collective monograph – Lviv-Toruń: Liha-Pres.

16. Tsyfra T. T.Yu. BIM as a tool for reforming the pricing system (on the example of road construction enterprises in Kazakhstan). Ways to increase the efficiency of construction in the conditions of the formation of market relations. 2021. No. 47 (2). P. 168-180.

17. Belenkova O.Yu. (2020) Strategy and mechanisms for ensuring the competitiveness of construction enterprises based on the model of sustainable development: monograph. Kyiv: Lira-K.

18. Zeltser, R. et al (2018) Innovative models and methods of organization, management and economic evaluation of technological processes of construction production: monograph. Kyiv: "MP Lesya".

19. Belenkova, O., Koval, O. Target priorities and formalized indicators of the implementation of the concept of the life cycle of construction objects during project financing of housing renovation programs. Construction Production, 2024. (78), 117-124.

20. Zeltser, R. et al (2019). Digital Transformation of Resource Logistics and Organizational and Structural Support of Construction. Nauka i innovatsii, vol. 15(5), 39-51

21. Dubinin, D. (2022). Trends of digital transformation of construction organization processes in the conditions of critical influences. Ways to Improve Construction Efficiency, 2(50), 31–39.

22. Izmailova K. V. (2007) Finansovyi analiz u budivnytstvi. Navch. posib. - K.: Kyiv. "Kondor". 2007. - 236 s.:

23. Izmaylova, E., & Bolila, N. (2018). Models of forecasting the loss of financial strength as a component of the system of economic security of contracting enterprises. Ways to Improve Construction Efficiency, (38), 225–233.

24. Bolila N.V. (2008) Shliakhy zapobihannia vynyknennia kryzovoho stanu pidpriemstva. Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn. Vyp. 19. S. 67-69.

***Yu.A. Chupryna, V.O. Aleksieienko, V.V. Matveyev, M.O. Polzikov
Basics of enterprise functioning as a single integrated and highly efficient
business system***

The article is devoted to the study of the enterprise as a single and effective business system that operates on the basis of the integration of economic, managerial and technological components. In modern conditions of market competition, the efficiency of the enterprise is determined not only by its financial indicators, but also by the ability to adapt to a changing business environment, introduce innovations and optimize internal processes. The main concepts of the systemic approach to enterprise management are considered, in

particular integrated business process models that contribute to increasing its efficiency and competitiveness. The principles of strategic enterprise management, the role of digital technologies in its functioning, as well as the importance of integrating stakeholders into the process of making managerial decisions are also analyzed. Particular attention is paid to the issues of balancing the internal resources of the enterprise, increasing its operational efficiency and forming a long-term development strategy. Methods of optimizing financial flows, personnel management, marketing strategies and decision-making processes are studied.

Separately, the importance of implementing modern technologies, in particular Big Data analytics, artificial intelligence (AI), automated management systems (ERP) and digital platforms for optimizing business processes is considered. The use of these tools allows not only to increase the productivity of the enterprise, but also to ensure more accurate forecasting of market trends, minimize risks and adapt business models in accordance with the requirements of the time. The article also highlights the role of corporate social responsibility (CSR) in modern business, which contributes not only to increasing customer loyalty, but also to creating sustainable competitive advantages. Given modern challenges, enterprises are faced with the task of effective risk management and developing adaptive strategies that will ensure their stability even in crisis conditions. Thus, the article contains a comprehensive analysis of approaches to managing an enterprise as an integrated business system that ensures sustainable development, flexibility in decision-making and increased efficiency of functioning in a dynamic market environment. The implementation of a strategic approach, innovative technologies and effective resource planning allows enterprises to adapt to modern challenges and ensure their long-term competitiveness.

Keywords: *Enterprise, business system, management, strategy, efficiency, business processes, digitalization, competitiveness, innovation.*

Посилання на статтю:

АРА: Chupryna Yu. A., Alekseienco V. O., Matveiv V. V., Polzikov M. O. (2024). *Osnovy funktsionuvannia pidpriemstva yak yedynoi intehrovanoi ta vysokoefektyvnoi biznes-systemy* [Basics of enterprise functioning as a single integrated and highly efficient business system]. *Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn*, 53(3), 57-74.

ДСТУ: Чуприна Ю. А., Алексеєнко В. О., Матвеїв В. В., Ползіков М. О. Основи функціонування підприємства як єдиної інтегрованої та високоєфективної бізнес-системи. *Шляхи підвищення ефективності будівництва*. 2024. № 53(3). С. 57-74.